

Департамент реалізації гуманітарної політики
Херсонської обласної адміністрації
КЗ «Херсонський фаховий коледж культури і мистецтв»
Херсонської обласної ради
Навчально-методичний центр

**«МИСТЕЦЬКІ РЕФЛЕКСІЇ ВІЙНИ: АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ
МУЗИКОЗНАВСТВА ТА МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ»**
Матеріали V обласної науково-практичної конференції

27 листопада 2024 р.

Херсон – 2024
Оргкомітет конференції

Федотова Наталія Вікторівна – в.о. директора КЗ «Херсонський фаховий коледж культури і мистецтв» ХОР, заслужена працівниця культури України, доцентка

Волинець Тетяна Григорівна – директорка навчально-методичного центру

Старюченко Наталя Анатоліївна – голова ЦК «Музично-теоретичні та хорові дисципліни» КЗ «Херсонський фаховий коледж культури і мистецтв» ХОР, кандидат мистецтвознавства, викладач-методист.

ЗМІСТ

1. Соломонова О.Б. Повернення до себе, Національна ідентичність української академічної музики	4
2. Бурлакова Г.О. Нові форми роботи з оркестром народних інструментів в умовах сучасних викликів	6
3. Гайченя М.Ю. Полікультурні особливості творчості Джанго Рейнхардта: синтез стильових впливів	10
4. Непроста Н.В. Досвід вдосконалення викладання музично-теоретичних дисциплін в умовах тривалого дистанційного навчання	12
5. Томасишин І. М. Досвід адаптації технології розвитку критичного мислення через читання та письмо у музичній освіті	14
6. Щедролюєва К. О. Професійна майстерність викладача музичного мистецтва в рефлексії сучасних викликів	17
7. Юсіфова В.С. Юсіфова А.А., Літвінова І.В. Арт-терапевтичний аспект казкових концертів першої музичної	21
8. Яремкевич Г.І. Галина Григор'єва – естонський композитор з українським корінням.....	24

ПОВЕРНЕННЯ ДО СЕБЕ: НАЦІОНАЛЬНА ІДЕНТИЧНІСТЬ УКРАЇНСЬКОЇ АКАДЕМІЧНОЇ МУЗИКИ (ІСТОРИКО-ТИПОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ)

*Ольга Соломонова,
докторка мистецтвознавства,
професорка кафедри Історії світової музики
НМАУ ім. П. І. Чайковського*

Національна ідея є ідея культури (Томаш Масарик). Виходячи з цього, духовним виміром нації, запорукою її життєздатності є культура, яка, як зауважує О. Забужко, «допомогла українцям не повірити імперії, котра сімдесят літ переконувала їх у їхньому неіснуванні» [1].

Головна ідея пропонованого матеріалу – довести, що незважаючи на наслідки брутального втручання імперської ідеології та спробу нівелювати унікальність української музики, ця музика має «цупку фігуру» та виразисту *національну ідентичність*. Адже зовнішня непрявленість України та української нації, похованої за лаштунками квазі-братерської єдності, довгий час призводила до сприйняття України як «фантому Європи, що лише під кінець століття почав набувати для світу реальних рис» [2]. Тож, враховуючи живучість постколоніального синдрому, «повернення до себе» та відновлення справедливості у відношенні світу до української культури – теж справа «воєнна». Позаяк війна за українське культурне відродження ведеться не тільки у світі, але й у нашій свідомості. Бо, як це не дивно, багато років поспіль, виховуючись в радянському і пострадянському середовищі, ми були насильницьким чином майже відірвані від пуповини рідної культури.

Довгоочікувана матеріалізація України багато в чому здійснилась завдяки культурній дипломатії, що допомогла відновити історичну справедливість і відкрити нашу державу світові. Надпотужно ця тенденція проявилась у роки повномасштабної війни, про що сказав польський органіст Марек Топоровський на Фестивалі давньої музики у Львові (2024 рік): «З великим болем кажу це, але позитивним наслідком російської агресії стало зростання інтересу до українських композиторів, які раніше залишалися в тіні російських композиторів та російської музики» [3]. Тож «повернення до себе» є органічним історико-культурним процесом усвідомлення української національної ідентичності, у тому числі, культурно-мистецької.

Задля визначення специфіки музичного «націотворчого процесу» автором запропоновано робочі дефініції понять *національна ідентичність* і *національна ідентифікація*. **Національна ідентичність** — це увиразнена національно-ментальна самобутність, що забезпечує приналежність конкретних феноменів (музики, твору) до української спільності, а відтак — сприяє усвідомленню митцем своєї національної природи як ототожненої з українським світом. Відповідно, **національна ідентифікація** це *процедура* позначення/виявлення приналежності певного артефакту до своєї національної культури завдяки

ідентифікаторам, які розкривають його сутність як корелятивного щодо конкретної музичної ментальності.

Виявлення специфіки національної ідентичності відбувається завдяки запропонованій **періодизації**, яка дозволила унаочнити крупну графіку еволюційного процесу в його спільних та історично-індивідуалізованих рисах. Умовно виділено три етапи розвитку української музично-академічної культури:

1) **Класичний, Лисенків** — період самоусвідомлення і ствердження національної ідеї завдяки певній консервації національного в його відокремленні від інонаціонального на всіх рівнях - від мови до інтонаційності та жанровості (з найвищим статусом фольклорної традиції переважно етнодиференційного спрямування). Враховуючи сакральне положення рідної мови, домінантні жанрові показники української музики цього періоду – *жанри, пов'язані зі словом*: хорова обробка народної пісні, духовна музика, камерно-вокальні твори на слова українських майстрів слова, кантата, опера. Серед позамузичних факторів національної ідентичності важливою є усвідомлена громадянська позиція композиторів, яка акумулює творчу енергію митців у напрямку увиразнення національних цінностей (саме в цей період створено два актуальні українські гімни: «Ще не вмерла Україна» М. Вербицького і «Молитва за Україну» М. Лисенка).

2) **Період розвитку української музики в умовах СРСР** — стрибкоподібний, трагічний і репресивний, антитетичний за тенденціями (від соцреалізму з його спрощеним етнографізмом і ура-патріотичної символікою — до авангарду). Це етап розвитку української академічної музики в удушливих обіймах «старшого брата» - період радянської колонізації, всередині якого динамічно визріває процес деколонізації. Важливі показники цього етапу – розширення жанрової структури української музики і, поряд зі збереженням фольклорного спрямування — розмикання до світових процесів (авангардизм, нефольклоризм, пріоритет етноінтеграційної тенденції).

3) **Час розвитку української музики в епоху Незалежності**, вибуховий в аспекті інноваційності. Сучасна музично-академічна традиція – повносилий мистецький простір, нескінченно розмаїтий феномен, основними рисами якого є інтегративність, полівалентність, синтетичність. Специфіку функціонування названих тенденцій виявлено на прикладі аналітичного дослідження наступних творів: «Український реквієм» О. Козаренка, «Сльози» В. Сильвестрова, «Панахида за загиблими від Голодомору» Є. Станковича, «Колискові очерету» І. Алексійчук, «Carpe diem» О. Безбородька, «NORD/OUEST» А. Загайкевич, «Там і колись, тут і тепер» І. Тараненка, «Стратум» А. Мерхеля.

Доведено, що всі диференційовані етапи розвитку української академічної музики, попри присутність спільних тенденцій, позначені своєрідними способами ідентифікації національної ідеї, що виявляють себе на музичному (стильові, жанрово-інтонаційні, драматургічні особливості) та позамузичному (соціокультурний, контекстний, вербально-змістовий та ін.) рівнях музичного артефакту. Розкрито специфіку функціонування засобів

національної ідентифікації на різних етапах еволюції української академічної музики з точки зору етнодиференційної та етноінтеграційної тенденцій (І. Ляшенко).

Список використаних джерел:

1. Забужко Оксана. Комплекс Ітаки. URL : <https://exlibris.org.ua/zabuzko/r01.html> (дата звернення : 01.11.2024)
2. Моя Ліна. Моя Україна. *Проскурів: інформаційно-аналітична газета*. 16.03.2021. URL: <https://proskuriv.khm.gov.ua/2021/03/18/%D0%BC%D0%BE%D1%8F%D0%BB%D1%96%D0%BD%D0%B0%D0%BC%D0%BE%D1%8F%D1%83%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D0%B0> (дата звернення : 02.11.2024)
3. Шпинда Ольга. Марек Топоровський про давню музику, історичні інструменти, навчання аматорів і польсько-українські зв'язки. *THE CLAQUERS* 01.11.24. URL: <https://theclaquers.com/posts/13930> (дата звернення : 01.11.2024)

НОВІ ФОРМИ РОБОТИ З ОРКЕСТРОМ НАРОДНИХ ІНСТРУМЕНТІВ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ

Галина Бурлакова

*Завідувачка відділу народних інструментів,
керівниця оркестру народних інструментів,
викладачка вищої категорії
КЗСМО «Школа мистецтв №1» ХМР*

Організація освітнього процесу у воєнний час – це новий виклик для усіх викладачів, зокрема і для викладачів мистецьких шкіл. Під час війни заклад позашкільної освіти є осередком, який дає змогу дітям отримувати психологічну підтримку, добрий настрій, спілкування, переключення уваги, відволікає від новин, додає впевненості та відчуття приналежності до спільноти. Тому надзвичайно важливо гнучко підходити до організації роботи та налаштовувати освітній процес так, щоб він був комфортним і безпечним. В умовах війни викладачі шукають альтернативні шляхи організації та проведення освітнього процесу з метою подолання таких викликів, які постали перед ними. Мистецька освіта на сучасному етапі розвитку характеризується швидким зростанням обсягів інформації та інтеграцією інформаційно-комунікаційних технологій у навчальний процес. Застосування цих технологій в мистецької освіті дозволяють: інтенсифікувати процес навчання та підвищити його ефективність за рахунок нових можливостей. Сучасні педагогічні дослідження свідчить про зростаючий інтерес до використання комп'ютерних технологій у мистецькій освіті. Отже, впровадження інноваційних технологій – це процес пошуку, який тісно пов'язаний з розвитком нетрадиційних форм, методів і засобів навчання, заснованих на перевагах інфокомунікативних технологій.

Я викладачка народного відділу та керівник оркестру народних інструментів (більше тридцяти років). Тому для мене дуже важливим було налагодити процес колективного музикування в цей лихоліття. Бо колективне музикування дуже корисний та цікавий різновид виконавської діяльності та ще і особлива форма навчання музиці. Колектив вирішує проблеми виховання професійних і особистісно-комунікативних якостей кожного учасника оркестру окремо. Оркестрове музикування здатне значно підвищити зацікавленість учнів, сприяти встановленню сприятливої педагогічної атмосфери на заняттях, створення ситуації успішного виконання музичних творів. Зазнавши радість успішних виступів в оркестрі, учень починає більш комфортно почувати себе і в якості виконавця-соліста. Гра в оркестрі, як процес пізнання мистецтва, відіграє особливу роль, оскільки художня творчість впливає на розвиток творчих здібностей учнів. Все це довгий час було у нашому оркестрі. Цікаві та плідотворні репетиції, багато виступів на різних сценах нашого міста, участь у багатьох конкурсах, поїздки в інші міста, численні нагороди, перемоги і чудове спілкування.

Настав час змін, пошуків нових шляхів викладання та проведення репетицій. На жаль збиратися у школі на традиційні репетиції стало неможливим. Для подолання виявлених проблем стало необхідно впроваджувати сучасні технології та адаптовані для цієї ситуації методики викладання. Для проведення уроків я використовую такі онлайн платформи: Zoom, Google Meet, Duo, Face Time, WhatsApp, Telegram, Viber. На жаль проводити повноцінну репетицію в усіх вказаних месенджерах та платформах неможливо із за розсинхронізації аудіо та відео або повного переривання зв'язку під час онлайн-занять, все це унеможлиблює проведення репетицій у

режимі реального часу. Тому колективні заняття я проводжу у формі бесід на навчальні теми – наприклад про різновид оркестрів , їх складі, про наш шкільний оркестр, показую та пояснюю диригентські жести, навчаю роботі з віртуальним метрономом, фонограмами своєї партії, або іншої групи інструментів, або цілого оркестру, знайомлю з сучасними колективами України, підвищую цифрову грамотність дітей та інше. Всі ці заняття цікаві та пізнавальні для дітей, вони можуть спілкуватися вільно зі мною, з присутніми викладачами відділу та між собою. Я готую відео презентації на різні навчальні теми.

Інший вид роботи – це індивідуальні заняття з кожним оркестрантом окремо по 15-20 хвилин. На них ми розбираємо оркестрові партії по цифрах та вчимо їх. Для продуктивної роботи я застосовую інтерактивні онлайн-інструменти, такі як віртуальні метрономи, тюнери, інтерактивні навчальні ресурси. Для роботи над ритмом використовую онлайн метроном. Всі оркестранти скачують один і той же метроном і ми вчимося працювати з ним. Це допомагає залучити дітей до активної участі в процесі навчання та сприятиме більш ефективному опануванню музичного матеріалу. Для імітації гри з групою однорідних інструментів, або мелодія плюс акомпанемент, або звучання цілого оркестру використовую різні фонограми. Для цього застосовую музичний редактор Sibelius. Взагалі є багато різних нотних редакторів – Opera, Finale, Sibelius, MuseScore, Encore, Guitar Pro, Maestro Composer та багато інших. За допомогою цих редакторів можна набрати нотний текст, зробити власноруч партитуру для будь-якого складу оркестру, перевести в інший формат читання, пересилати окремі партії, робити міді файли (фонограми) окремих партій, партитури в цілому, змінювати темп на більш повільний зручний для деяких дітей, або прискорювати темп, спрощувати партії для нових, або слабких учнів, можна вносити зміни в партитуру по ходу роботи – це дуже зручно, та ще багато різних функцій є. Все це допомагає у роботі з колективом.

На початку роботи над новим твором ми слухаємо фонограму електронного звучання оркестру цілого твору і це дуже добре, бо діти мають уявлення що вони будуть вчити, по їх реакції я бачу чи сподобався їм твір. Хочу трохи зупинитися на питанні про репертуар. Важливо, щоб репертуар завжди був цікавим для дітей. На жаль оркестрового репертуару сучасного дуже мало, но завдяки нотним редакторам, цифрової грамотності та творчому підходу викладача можна створити сучасний, цікавий , потрібний репертуар. Я завжди роблю сама аранжування, в мене вже велика бібліотека власного сучасного репертуару для оркестру і цю роботу я продовжую далі. Ми граємо і народні українські пісні і танці, легкі джазові, естрадні твори, звісно і класику. На початку війни для підтримки національного духу ми грали патріотичні твори – гімн України, «Запорізький марш», «Ой, у лузі червона калина». Музичні редактори дозволяють бути дуже гнучким при виборі та створювані репертуару. Зараз готуючись до новорічних свят ми розучуємо цікавий твір «Новорічне попурі», де до складу входять три відомих новорічних твори. Діти

підспівують, в них одразу добрий настрій, і вони забувають хоча б на якийсь час про війну та негаразди, та разом з ними і я теж.

Ще на початку дистанційного навчання я зіткнулася з проблемою відсутності оркестрових інструментів у дітей дома (домри тенор, балалайки прима, альт та К-бас). Но одночасно з'явилася велика група гітаристів з власними гітарами. Я зробила заміну оркестрових інструментів на гітари, і тепер частина гітаристів виконують функцію домри тенор, а інші акомпанемент групи балалайок. Партію К-баса грає баяніст лівою рукою. Так що всі оркестрові партії охоплені та звучать. Для гітаристів ще користь в тому, що вони навчаються грати акордами, читати літерні позначення акордів, різні ритмічні конфігурації, швидкі зміни тривалості пауз та акордів.

Всі ми знаємо, що діти люблять виступати, особливо в колективі. Но як зараз реалізувати це? Знов пошук, вивчення досвіду інших викладачів привів мене к тому, що потрібно робити відеоролики вивчених творів. В інтернеті є багато програм для аудіо та відео монтажу: Sony Vegas Pro, Movavi, Free Video Editor, Adobe Premiere Pro, Canva, Adobe Audition, Adobe Creative Cloud та багато інших. Підвищення власної цифрової грамотності самостійно допомогло освоїти програми по аудіо та відео монтажу, цій процес триває далі. Я використовую програму Adobe Audition для монтажу звука, та програму Movavi Video Editor для монтажу відео. Оркестранти записують мені відео під метроном, або фонограму партії. Це не просто, по декілька разів приходиться робити. З одного боку так вони здають партії для оцінювання їх, а з іншого для створення концертного номеру. Викладачі відділу мені допомагають в цієї роботі, за що я їм дуже вдячна. Створені кліпи концертних номерів ми виставляєм на ф/б, на сайті школи, в різних концертах-онлайн.

Обов'язково я дивлюся з оркестрантами відео, обговорюємо та кожному напам'ять про гру в оркестрі скидаю. Це дуже подобається дітям. Вони з нетерпінням чекають поки я роблю відеомонтаж, щоб побачити та почути себе в колективі, щоб показати друзям, батькам.

Впровадження сучасних технологій, удосконалення методик викладання, а також створення можливостей для публічної демонстрації досягнень учнів можуть суттєво покращити ситуацію. Комплексний підхід до вирішення зазначених проблем дозволяє зберегти якість музичної освіти в складних умовах та створює основу для подальшого розвитку і вдосконалення навчального середовища. Впровадження сучасних технологій та адаптація методик викладання відкривають нові перспективи для музичної освіти. Дистанційне навчання може стати додатковим інструментом навіть після повернення до очного формату, збагачуючи навчальний процес та розширюючи його можливості. Розвиток цифрових компетенцій у учнів та викладачів сприятиме їхній конкурентоспроможності на сучасному ринку праці.

ПОЛІКУЛЬТУРНІ ОСОБЛИВОСТІ ТВОРЧОСТІ ДЖАНГО РЕЙНХАРДА: СИНТЕЗ СТИЛЬОВИХ ВПЛИВІВ

*Микита Гайченя,
викладач кафедри джазової музики КМAM ім. Р.Глієра,
аспірант кафедри теорії та історії культури
НМАУ ім. П. І. Чайковського,
науковий керівник – доктор мистецтвознавства,
професор НМАУ ім. П. Чайковського С.Тишко*

У сучасному глобалізованому світі важливу роль у формуванні, розвитку та збереженні культури відіграють процеси культурного обміну та взаємовпливу різноманітних культур одна на одну. Це свідчить про **полікультурну** природу світового суспільства. «Полікультурність – це такий принцип функціонування та співіснування в соціумі різноманітних етнокультурних спільнот з притаманним їм усвідомленням власної ідентичності, що забезпечує їх рівноправність, толерантність та органічність зв'язку з широкою спільнотою, взаємозбагачення культур», – зазначає кандидатка педагогічних наук В. Мичковська [1, с.237]. Доктор мистецтвознавства С. Тишко визначає полікультурність як «тенденцію до взаємодії та взаємозбагачення різних за своєю сутністю культурних патернів, що створюють єдиний комунікативний простір, в якому уможлиблюється існування спільної системи загальнолюдських цінностей» [2, с.83]. Яскравим прикладом полікультурності у музичному мистецтві є **джаз**, який являє собою своєрідний полікультурний феномен. Джазове мистецтво виникло та сформувалося у США шляхом взаємодії та синтезу різних культурних традицій, перш за все європейської та африканської.

Протягом перших десятиліть ХХ століття популярність джазової музики поширюється за межами США та досягає Європи. Одним з найяскравіших та найвпливовіших представників джазової культури Європи є французький гітарист циганського походження **Джанго Рейнхардт**. У його творчості сформувалися основні засади стилю **джаз-мануш**, або **циганський джаз**. Мелодична мова, гармонічна основа, ритмічна організація та принципи формотворення даного стилю зазнали впливу записів американських джазових музикантів (передусім Дюка Еллінгтона та Луї Армстронга), музичної культури Франції та циганських традицій, що свідчить про його полікультурний характер. Однією з головних особливостей циганського джазу є домінуюча роль струнних інструментів (гітара, скрипка, контрабас).

Незважаючи на травму, через яку на лівій руці Рейнхардта належним чином функціонували тільки великий, вказівний та середній пальці, він досяг блискучої техніки та віртуозної майстерності виконання. Крім цього, він є автором (часто у співавторстві із скрипалем Стефаном Граппеллі) багатьох

мануш-стандартів, у тому числі композицій «Minor Swing», «Belleville», «Nuages», «Daphne», «Djangology». Дані фактори дозволили Джанго Рейнхардту стати одним з найвидатніших гітаристів ХХ століття. Його творчість мала значний вплив на подальший розвиток джазової музики та гітарного виконавства. Сильові та виконавські традиції Рейнхардта у ХХ та ХХІ століттях розвивають численні гітаристи, серед яких Бірелі Лагрєн, Стохело Розенберг, Йошо Штефан, Анджело Дебарр, Фепі Лафертін. Слід зазначити, що, незважаючи на інтерес до джазової культури серед українських науковців, в Україні ще не було здійснено комплексного дослідження творчості Джанго Рейнхардта, що робить актуальним звернення до даної проблематики.

Синтез стильових впливів є ключовим фактором у формуванні європейського джазу, що доводить важливість полікультурних тенденцій у музичному мистецтві.

Список використаних джерел:

1. Мичковська В. Р. Поняття полікультурності як якості особистості. *Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія : Педагогічні науки.* 2021. №1. С. 236-253.
2. Tyshko, S. Musical culture: multiculturalism and identification. *Ad Alta – Journal of interdisciplinary research Vol. 11.* 2021. №1. P. 82-87.

ДОСВІД ВДОСКОНАЛЕННЯ ВИКЛАДАННЯ МУЗИЧНО-ТЕОРЕТИЧНИХ ДИСЦИПЛІН В УМОВАХ ТРИВАЛОГО ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Надія Непроста

*Викладач-методист, завідувача відділом
музично-теоретичних дисциплін
КЗСМО «Музична школа №3» ХМР*

Навчальний процес під час війни...

Жоден з нас ще не стикався з такими викликами ні в житті, ні в роботі, коли:

- дні та ночі минають під звуки сирен та вибухів;
- наші учні розпорошені в буквальному сенсі по всій земній кулі, і нас розділяють не лише тисячі кілометрів, але й різниця в часі та побутових умовах;
- твої колеги наче всі близько, але ти так давно не маєш можливості просто привітатися, відкривши двері сусіднього класу, просто посміхнутися, проходячи поруч коридором рідної школи, просто подивитися в очі своїм однодумцям...
- третій рік поспіль триває дистанційне навчання.

Можна довго дискутувати про переваги та недоліки дистанційного навчання, проте воно - це вже наше сьогодні, єдина можлива на зараз реальність продовження освітнього і виховного процесу. Дистанційне навчання - це просто нова форма організації освіти, заснована на використанні персональних комп'ютерів, електронних підручників і засобів телекомунікацій, які становлять якісно іншу технологію навчання.

При формуванні учнівських груп, складанні розкладу занять та їх ефективному (а не формальному) проведенню ми стикнулися з наступними викликами та обмеженнями. Так прийшло усвідомлення, що в умовах дистанційного навчання важливо застосувати форми викладання, навчальні

ресурси й методи роботи, відмінні від звичних, а в організації освітнього процесу орієнтуватися на дотримання принципів педагогіки партнерства та дитиноцентричності. Перш за все ми:

- відкоригували календарно-тематичні плани (особливо з музичної літератури, відклавши на невизначений термін вивчення життя та творчості російських та частини радянських композиторів, і зосередилися на поглибленому вивченні світової та української музики);
- наповнили уроки сольфеджіо та МГПМ музичним матеріалом з українського фольклору, сучасної української дитячої пісні, враховуючи вік дітей, їх інтереси та обираючи зразки відповідно до навчально-виховних цілей занять);
- інтегрували матеріал за кількома темами;
- частину матеріалу пройшли оглядово, частину залишили на наступний рік.

Звичайно, забезпечення якості дистанційної освіти неможливе без ефективного використання сучасних технологій, перш за все інформаційно-комп'ютерних.

На жаль, немає якогось одного сервісу, який зміг би задовольнити всі потреби викладача-теоретика у повній мірі – і для створення віртуального класу, і для наповнення його завданнями, і для оцінювання та зберігання робіт учнів та відстеження динаміки їх успішності у віртуальному журналі. Тому для організації навчального процесу ми маємо застосовувати комплекс онлайн сервісів:

1. Google Classroom дозволяє створити віртуальний клас, наповнивши його завданнями для учнів, автоматично генерує віртуальний журнал і дає можливість завантажити його на комп'ютер учителя. Так можна відстежити прогрес учнів та оцінювати їхні досягнення.

2. Для комунікації з дітьми та їх батьками активно використовуємо мобільні додатки Viber та Телеграм.

3. Проведення уроків з використанням Zoom, Google meet чи Skype дозволило наблизити дистанційний формат до очного, реалізувати зворотній зв'язок зі своїми учнями та реалізувати інтерактивне спілкування «вживу».

Наступний крок - наповнення музично - теоретичних занять навчальними інтерактивними/неінтерактивними матеріалами. Інтерактивні матеріали - це той контент, що автоматично перевіряється онлайн сервісом: інтерактивні вправи, тестові завдання та інтерактивні відео.

Створити цікаві інтерактивні вправи з музичної літератури можна у сервісах LearningApps або Sway, перевагами яких є різноманітні шаблони, можливість працювати не тільки із текстовою інформацією, а ще із зображеннями і аудіо- та відеоматеріалом. Для створення тестових завдань ми використовуємо сервіси Google Forms, Kahoot(Кахут) і Classtime. Всі вони мають україномовні версії, достатню кількість шаблонів. Зауважимо, що ці сервіси дозволяють організувати подальшу аналітичну роботу вчителя із

результатами виконання учнями тестових завдань, які представлені у відсотковому співвідношенні та у форматі діаграм.

Коли не вистачає часу на створення власних тестів та завдань, ми використовуємо матеріал навчальних освітніх платформ "На урок" та "Всеосвіта" (найчастіше - в режимі певного обмеженого часу з перемішаними питаннями та закритими відповідями).

Для підготовки навчального відео або проведення онлайн уроку викладачі відділу можуть створювати презентації (в програмі MS PowerPoint або за допомогою відеоредактора InShot).

Використання на уроках широкого контенту україномовних навчальних відеоматеріалів, розміщених на платформі YouTube, також допомагає урізноманітнити форми роботи або пояснення нової теми.

Список використаних джерел:

1. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання: досвід, тенденції, перспективи: матеріали VII Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф., м. Тернопіль, 08 квіт. 2021 р., Тернопіль: ТНПУ ім. Володимира Гнатюка. С. 66-71. URL: <http://conf.fizmat.tnpu.edu.ua/media/arhive/09.04.2021.pdf>. (дата звернення 01.11.2024)
2. Якісне дистанційне навчання в умовах війни: поради директору школи. URL: <https://sqe.gov.ua/yakisne-distanciyne-navchannya-v-umovakh> (дата звернення : 01.11.2024)

ТЕХНОЛОГІЯ РОЗВИТКУ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ ЧЕРЕЗ ЧИТАННЯ ТА ПИСЬМО (ТРКМЧП)

***Ірина Томасишин**
Викладач-методист,
Київської дитячої школи мистецтв №2 ім. М. Вериківського*

Сучасна людина в 21 столітті існує в умовах розвитку високих комп'ютерних технологій, впровадження швидкісного інтернету у всі сфери життя. Дитину практично з народження оточує перенасичене інформацією освітнє поле, орієнтуватись в якому дуже важко.

Як ніколи гостро встає проблема виховання такої особистості, яка має критичне мислення, що дозволяє їй знаходити крупинки істини в потоках інформації з любого джерела. Сучасна людина потребує критичного мислення, яке допоможе жити в соціумі. Для цього потрібно використання нових освітніх технологій, що забезпечують інтерактивність процесу навчання та розвитку мислення дитини.

Однією з найцікавіших освітніх технологій, що дає можливість вирішити перелічені задачі є ТРКМЧП. ТРКМЧП – відповідає пріоритетам сучасного життя: не просто знання та засвоєння фактів, не навик як такі, а здібність

користуватись інформацією, отримувати її, аналізувати, опрацьовувати та моделювати.

Що ж таке критичне мислення?

Критичне мислення – це:

- здібність ставити нові змістовні питання;
- здібність наводити переконливі аргументи;
- приймати незалежні виважені рішення.

Працюючи за технологією критичного мислення вчитель перестає бути єдиним джерелом інформації, а використовуючи прийоми технології перетворює навчання у спільний та цікавий пошук.

Завдяки ТРКМЧП **вчителі навчилися допомагати** учням:

- Розуміти та почути прочитане;
- Брати участь у змістовних обговореннях;
- Використовувати отриманні знання в житті;
- Приймати рішення та відповідати за них;
- Формувати особисту точку зору на явище життя;
- Вміти аргументовно обстоювати свою точку зору, під час дебатів;
- Надавати учням можливість здобувати знання самостійно;
- Не відноситися до учня, як до банку для вкладання все нової і нової інформації;
- Надавати учням більше часу для самостійної (індивідуальної та групової) праці.

Таким чином критичне мислення з точки зору вчених педагогів це – аналітичне, логічне, креативне (творче), осмислене, розумне, рефлексивне мислення.

Модель уроку з використанням РКМ будується з трьох фаз учбового процесу: стадія виклику, стадія осмислення, стадія рефлексії (закріплення знань).

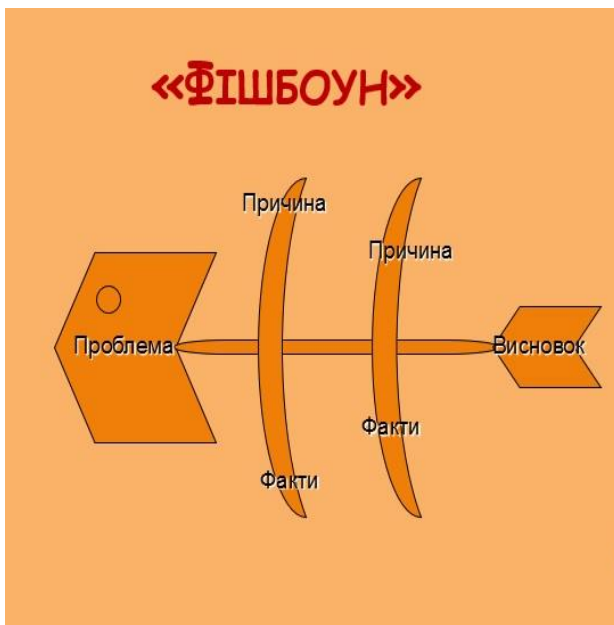
I. Стадія виклику. На цій стадії діяльність вчителя націлена на виклик у учнів знань, що вже набуті ним раніше з цієї теми. Учні згадують, що їм відомо з теми, систематизують знання до початку вивчення нового матеріалу, виписують у вигляді ключових слів, ставлять учителю запитання. Якщо тема не знайома учням, учитель просить висловити припущення або прогноз щодо теми, її змісту.

II. Осмислення інформації – учні вступають в контакт з новою інформацією (пояснення нової теми), у вигляді лекції, оповіді учителя, індивідуального чи колективного читання, перегляду відео матеріалу. Мета – підтримувати зацікавленість та активність учнів у вигляді проблемних питань в ході пояснення матеріалу, графічного моделювання, наведення цікавих фактів та коментарів викладача, співставлення: - що знав, що хотів би взнати, - що саме зацікавило, а що менш цікаво.

III. Рефлексія – закріплення інформації через аналіз вивченого, переведення нових знань у словесну форму (усну або письмову). Учні відбирають інформацію та більш значиму для розуміння суті теми, висловлюють нові ідеї, самостійно вибудовують причинно-наслідкові зв'язки.

Для кожної стадії уроку за технологією ТРКМЧП існують відповідні методичні прийоми та форми. Ось лише деякі з них:

- товсті та тонкі питання
- переплутанні логічні ланцюжки
- правильні і неправильні твердження
- кластери
- інсерт
- «подвійні щоденники»
- «бортові журнали»
- «ромашка Блума»
- «фішбоун»
- синквейни

Всі методи і форми технології КМ є ніщо інше як креативне моделювання елементів учбового процесу, що у поєднанні з образно-смысловим та ігровим началом дає вражаючі результати. Саме ці ознаки дають можливість використовувати технологію КМ на всіх рівнях навчання (від початкової школи до вищих учбових закладів) практично з усіх предметів не тільки загальноосвітніх закладах, але й у музичній освіті.

ПРОФЕСІЙНА МАЙСТЕРНІСТЬ ВИКЛАДАЧА МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА В РЕФЛЕКСІЇ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ

*Катерина Щедролоєва,
кандидатка педагогічних наук,
доцентка, викладач-методист,
заступниця директора з
навчально-методичної роботи
КЗ СМО «Музична школа № 3»
Херсонської міської ради*

XXI століття висуває дві альтернативи: відродження культури і моральності, тобто перенесення акцентів з матеріальних потреб на духовні, або ж дегуманізацію – байдужість до наявних в морально-етичному і глобально-екологічному житті руйнацій, війни, крах цивілізації...

Особливе потрясіння від жахів війни зазнає дитяча психіка. Збереження ментального здоров'я українських дітей та готовність викладачів систематично вдосконалювати здатність до їх психологічної підтримки, в рефлексіях сучасних викликів російсько-української війни, є нагальним та своєчасним.

Також, перед викладачем постають вимоги сьогодення:

- збереження національної ідентичності та культурної спадщини;
- активізація Soft skills – здатності до інноваційного мислення й вимог часу – адаптивність, гнучкість; стресостійкість; ефективна комунікація; емоційний інтелект; володіння інтерактивними освітніми технологіями, креативність, рефлексія, виявлення потреб здобувачів мистецької освіти тощо;
- вдосконалення Hard skills – технічних навичок для успішного оволодіння інформаційними технологіями дистанційного навчання;
- усвідомлення важливості володіння психологічним інструментарієм збереження та відновлення як власного ментального здоров'я так і позитивного впливу на ментальне самопочуття дітей;
- знання інклюзивних практик роботи з особами з особливими потребами;
- компетентності зі сфери андрагогіки за для задоволення потреб здобувачів мистецької освіти старшого покоління;
- використання музикотерапевтичного впливу мистецтва під час культурних програм для воїнів ЗСУ;
- реалізація креативного підходу у вирішенні питань безбар'єрної мистецької освіти, тощо.

У ракурсі рефлексії самопізнання та глибинного розуміння зовнішніх суспільних процесів, вмотивований до саморозвитку вчитель усвідомлює психічні стани, піддає цілеспрямованому самоаналізу рівень професійної майстерності, самоусвідомлює сильні та слабкі сторони власного ресурсного стану, що сприяє розвитку особистості та впевненості у собі й готовності до саморозвитку у подолання викликів сьогодення. У стані постійного стресу під

час війни, важливо цілеспрямовано відстежувати власний стан ментального здоров'я задля рефлексії функціонування раціонального стану та самокорегування самопочуття як самозбереження особистості вчителя.

Спираючись на думку професорки Оксани Рудницької, рефлексія відіграє роль так званого «дзеркального Я», що передбачає здатність осмислити та відтворити в ідеальній формі свій внутрішній світ, логіку його розвитку відповідно до власних потреб, ціннісних орієнтацій, активних дій через: самосприйняття, самоспостереження, самоаналізу, самоусвідомлення, адже поза цих механізмів неможливо зрозуміти і пояснити сутність самовдосконалення [1, с. 68].

Професійний розвиток викладача нерозривно пов'язаний з процесом рефлексії так як систематично йде аналіз етапів педагогічної діяльності, методів, прийомів, засобів, форм, складнощів, ситуацій успіху, помилок та їх корекції, тощо. Даний процес сприяє вдосконаленню професійної майстерності викладача.

Як зазначено у Професійному стандарті “Викладача мистецької школи” від 2022 року, «...здатність здійснювати моніторинг власної професійної діяльності і визначати потреби, напрями, види та способи підвищення рівня власних педагогічних та фахових компетентностей, важливо поряд зі здатністю поширювати власний професійний досвід із дотриманням академічної доброчесності з презентацією власної викладацької стратегії» [2].

Професор Іван Зязюн вважав: «...природа компетентності така, що вона, хоч і продукт навчання, не прямо витікає з нього, а є, скоріше, наслідком саморозвитку індивіда, його не стільки «технологічного», скільки особистісного зростання, цілісної самоорганізації і синтезу діяльнісного особистісного досвіду. Компетентність – це така форма існування знань, умінь, освіченості в цілому, які зумовлюють особистісну самореалізацію, знаходження свого місця в світі, ...визнання особистості оточенням і усвідомлення нею власної значущості» [3, с. 33].

Сьогодні, термін «компетенції» також стосується і освітніх результатів навчання учнів. Систематичне та поетапне набуття учнями компетенцій сприяє креативному вирішенню питань, що виникають в реаліях життя. Зокрема, метою навчання стає не лише глибоке вивчення та розуміння фахових і музично-теоретичних дисциплін, а розвиток індивідуальності й особистісних якостей, актуалізації внутрішньої мотивації до саморозвитку учня, розкриття його творчого потенціалу, формування особистісних якостей духовно розвиненої особистості.

Як зазначив професор Григорій Васянович, духовно розвинена особистість – це та, яка багато розуміє і багато знає. Керується принципами Істини, Блага і Краси. Духовній людині відомі віра і совість, любов і милосердя, героїзм і співчуття. Категорія «духовність» як індивідуальна вираженість у системі мотивів віддзеркалює наявність двох фундаментальних потреб: індивідуальної потреби пізнання та соціальної потреби жити, діяти «для інших» [4, с.15].

Отже, на нашу думку суть професійної майстерності викладача музичного мистецтва складається зі структурно-компонентного складу, а саме: гуманістичної спрямованість як головного стрижня, навколо якого формується професійна майстерність; професійно-педагогічної компетентності, яка включає складові: психолого-педагогічну, фахову (музичну), культурологічну, що взаємодіють та взаємодоповнюються; художньо-педагогічних здібностей: музичних, рефлексивних, комунікативних, креативних, перцептивних, експресивних, науково-пізнавальних (академічних), організаційних, дидактичних, сугестивних тощо; педагогічної і психономічної технік, що мають індивідуально-психофізіологічним підґрунтям особливість емоційної сфери музикантів та включає професійні вміння: Soft Skills; Hard Skills; вербальні (культуру та техніку мови й голосу, дикція, інтонація, темпоритм діяльності тощо. Багатство мовлення – комунікативна якість, що характеризує активний запас мовних засобів. Мелодика – підвищення та зниження голосу, що сприяє розумінню структури, змісту речення та емоційної насиченості фрази. Виразність – особливості структури мовлення, які підтримують увагу та інтерес у учнів); невербальних (культура рухів, міміка, артикуляція, жести, експресивне забарвлення пластики тощо); соціально-перспективних (сприйняття, увага, спостережливість, уява тощо); володіння емоційним станом (оцінка своїх емоцій і управління ними, знання психічної напруги, саморегуляція, релаксація, аутотренінг, самонавіювання, створення творчого самопочуття).

«Емоційні стани і емоційні реакції, на думку професора І.Зязюна, – є основною формою усвідомлення людьми своєї власної індивідуальності. Емоційна реакція є безпомилковим індикатором, що вказує на істинне відношення людини до всього, що відбувається, зокрема й до власного когнітивного і поведінкового функціонування. Внутрішнє життя людини – це передусім емоційне життя» [5, с.14]. «Якщо мислення створює поняття, то пережиті емоції ведуть до виникнення емоційних узагальнень» (Б. Додонов), розширюють «емоційну пам'ять» (В. Сухомлинський). Під впливом музичного мистецтва складається ієрархія художніх реакцій людини на нього: від навіювання настрою через ритм, мелос, локальний «афект» до духовного піднесення людини, гармонійного світовідчуття. Вплив музичного мистецтва обов'язково трансформується у «внутрішні досягнення» особистості, що стимулює її духовний розвиток, формує потребу до піднесеного і прекрасного, сприяє становленню і розвитку емоційного мислення.

Дослідження у галузі фізіології свідчать, що емоції як і м'язи, піддаються тренуванню. Можна в собі виробити життєрадісність, доброзичливість, вміння переключати увагу на чинники, що сприяють підтриманню ментального здоров'я через емоційну сферу відчуття життя, через залучення музичного мистецтва до процесу розвитку емоційного інтелекту.

Музика володіє силою емоційного впливу на людину, передбачаючи роботу уяви, творчу активність суб'єкта сприйняття завдяки таким резервам як «художні емоції». «Ситуаційні емоції – біологічного походження (страх, нудьга,

радість тощо); Художні емоції – інтелектуалізовані, такі, що є результатом досвіду людської діяльності, зокрема художньої. Опанування музичним твором є процесом введення емоцій в русло розгортання образного змісту виконуваної композиції. За таких умов так звані ситуаційні емоції, замість шкідливої дії на психічний стан виконавця, слугують на користь, динамізуючи театралізацію музичного дійства» (М. Давидов) [6, с.55]. Музика посилює відчуття життя, від чого особливо пишно розквітає її живильна етична основа – почуття блага і добра.

Також, цілком поділяємо погляди фізіологів про те, що емоції є способом взаєморозуміння, взаємодії, особистісно-соціального спілкування людей, без якого світ людей перетворився би у світ бездушних роботів, позбавлених всієї гами людських переживань і нездатних зрозуміти ні суб'єктивних наслідків всього, що відбувається у зовнішньому світі (війни, природні катаклізми, тощо), ні значення своїх власних вчинків для навколишніх. В цьому сенсі, розвиток штучного інтелекту (ШІ) має доволі суперечні наслідки, для існування та подальшого виживання людства.

Отже, сучасна соціокультурна ідентифікація викладача мистецької школи висуває на перший план його статусоутворювальної характеристики параметри професіоналізму, що відповідають інтеграційному критерію: «національна ідентичність + психолого-педагогічна майстерність + виконавська майстерність + мистецтво комунікативності + володіння інноваційними технологіями». Професійна майстерність нерозривно пов'язана з духовною культурою, ерудицією, емоційним інтелектом викладача та розкривається через вираження його професійного досвіду у компетентно вибудованій педагогічній діяльності, гуманістично спрямованій на культурний діалог з дітьми.

Особистість викладача виховує особистість дитини! Індивідуальні особливості учнів має узгоджуватись із загальною метою навчання. Якщо традиційна педагогіка «приспосовує» учня до існуючої системи навчання, то адаптивно спрямоване навчання робить можливим зворотну дію підпорядкування методів і прийомів навчання розвитку індивідуальності та емоційного інтелекту особистості учня. Підкреслимо, що саме емоції утворюють первинну мотиваційну систему людини як емоційно-соціальної особистості (А. Елліс, С. Томкінс, К. Ізард) тому треба навчати через емоції, переживання, усвідомлення, рефлексію.

Список використаних джерел

1. Рудницька О.П. Педагогіка: загальна та мистецька: навч. посіб. Тернопіль : Навчальна книга - Богдан, 2005. 360 с.
2. Професійний стандарт “Викладач мистецької школи (за видами навчальних дисциплін)”, затверджений 4.05.2022 № 1110-22. URL : [http // dnmczkmo.org.ua](http://dnmckmo.org.ua) (дата звернення 02.11.2024)
3. Зязюн І.А. Краса педагогічної дії: навч. посіб. Київ, 1997. 302 с.
4. Васянович Г.П., Онищенко В.Д. Ноологія особистості: навч. посіб. Львів, 2007. 217 с.
5. Педагогічна майстерність: Підручник / За ред. І.А. Зязюна. 2-ге вид., допов. і переробл. К.: Вища школа, 2004. 422 с.
6. Давидов М.А. Виконавське музикознавство. Енциклопедичний довідник. Луцьк: ВАТ «Волинська обласна друкарня», 2010. 400 с.

АРТ-ТЕРАПЕВТИЧНИЙ АСПЕКТ КАЗКОВИХ КОНЦЕРТІВ ПЕРШОЇ МУЗИЧНОЇ

Віра Юсіфова

*Завідувачка фортепіанним відділом,
старший викладач, КЗ СМО «Музична школа №1» ХМР;*

Анна Юсіфова

*Викладач вищої категорії по класу фортепіано
КЗ СМО «Музична школа №1» ХМР;*

Ірина Літвінова

*Завідувачка теоретичним відділом,
викладач-методист вищої категорії
КЗ СМО «Музична школа №1» ХМР.*

Питання психологічної адаптації особистості до реалій життя було актуальним протягом останніх десятиліть. Але з початком повномасштабного вторгнення воно постало з новою гостротою. Сучасні спеціалісти та заклади допомоги пропонують різноманітні стратегії подолання психологічного дискомфорту.

Ситуація ускладнюється обставинами, що постійно змінюються, індивідуальними відмінностями реагування на стрес-ситуації та переживання їх наслідків. Хтось реагує бурхливо емоційно, з проявами генералізованого збудження, “панічних атак”, агресивних випадів; хтось впадає в ступор з пригніченням процесів життєдіяльності; є індивідууми, яких захоплює ейфорія, і вони наполегливо намагаються запевнити всіх, що “все дуже добре”, є такі, які впадають в депресію з проявами занепаду сил, апатично ставлячись до життя; через психосоматичні зв’язки можливе і погіршення стану здоров’я; одні захоплюються передбаченнями майбутнього, інші занурюються у філософські розмірковування з пошуком відповідей на хвилюючі питання, треті вдаються до активних дій без зайвих роздумів і питань.

Реакція дітей є більш складною, оскільки нерідко вона є прихованою для батьків і оточуючих дорослих, і не усвідомлюється дітьми, як це роблять люди старшого віку. Але вона може мати фатальні наслідки через те, що тривоги та переживання нікуди не зникають. І вони можуть мати вплив на формування внутрішніх конфліктів у складних ситуаціях майбутнього.

В таких умовах змінюється роль викладача, особливо викладача індивідуального уроку, який може не просто послухати вивчений твір і поставити оцінку, а й почути серце свого учня. Вислухати те, що хвилює, звернути увагу на те, що може допомогти, підтримати і учнів, і батьків. І зробити це ненав'язливо, оскільки надмірна турбота про допомогу (спроба “через силу влізти до душі”) може іще більше погіршити стан людини.

Найкращим виходом є допомога спеціаліста-професіонала. Але не завжди спрацювають ідеальні варіанти. Адже не кожен звертається за кваліфікованою допомогою. І тоді стає у пригоді “життєва психологія”, яка надає можливості покращити стан людини, що опинилася у складній ситуації.

Як свідчать відгуки наших слухачів, подібного ефекту досягають концерти-казки фортепіанного відділу. Причому ми не ставили собі за мету здійснити терапевтичний вплив на наших слухачів, хоча позитивне психологічне діяння є обов'язковою умовою подібних заходів.

Ми просто шукали новий формат дистанційних онлайн-концертів, який міг би об'єднати номери наших виконавців і представити його як єдине ціле. А іще ми не могли проігнорувати нашу реальність, в якій приходиться жити, вчитися та працювати. І почали розповідати про неї, але з бажанням якось пом'якшити умови сьогодення. Так з'явилася ідея сценарію, написаного за принципом терапевтичної казки, побудованої за прийомом персоніфікації проблеми [1].

Сценарій розповідає про казкового персонажа, що опинився в реаліях нашого життя. У складності сучасних обставин і полягає “казкова” проблема. Далі використовуються два варіанти розвитку подій: або другий казковий персонаж допомагає побачити проблему під іншим кутом з перспективою щасливого фіналу (чи хоча б надії на нього), або здійснюються якісь чарівні дії, що змінюють ситуацію на краще.

З лютого 2023 року ми створили 7 концертів і Концерт-поему до Ювілею Великого Кобзаря, який складався з 3-х самостійних концертних частин з прологом і епілогом. Окрім сценарію, нерідко ми використовували у якості літературних “підводок” до номерів рядки поезії. У Конcertі-веснянці ми нагадали нашій публіці про фантастичний світ картин Марії Примаченко. Концерт-поема “І гармонія, і сила, музика та й годі...” рясніє картинами, ілюстраціями та замальовками Т.Г. Шевченка. Якщо згадати про музику, яка є неодмінною складовою концертів, можна казати про комплексний арт-терапевтичний вплив наших онлайн-проектів.

І неймовірно приємно отримувати зворотній зв'язок у коментарях від наших слухачів, для яких кожен концерт стає очікуваною подією. І наші прихильники чекають, коли додадуться нові персонажі до наших вже відомих Святого Миколая та його команди, Співочої Пташки, яка зіграла та заспокоїла Осіннього Листочка із сумними очима, Музичного Вітерця, що знайшов наших учнів у різних країнах світу, та Мудрої Пальми, яка запевнила всіх у тому, що “смуток ніколи не завоює серце, в якому живе Музика”.

Список використаних джерел

1. Боднар Д.С. Лікування казкою “казкотерапія” терапевтичні казки. URL : <https://vseosvita.ua/library/likuvanna-kazkou-kazkoterapia-terapevticni-kazki-299236.html> (дата звернення : 10.11.2024)
2. Калька Н., Ковальчук З. Практикум з арт-терапії: навч.-метод. посібник. Ч. 1. - Львів: ЛьвДУВС, 2020. - 232 с.
3. Карпенко О.І. Казкотерапія - як засіб корекції в роботі з особливими дітьми. URL : <https://naurok.com.ua/kazkoterapiya-yak-zasib-psyhokorekci-v-roboti-z-osoblivimi-ditmi-prezentaciya-187622.html>. (дата звернення: 01.11.2024)
4. Максименко К.В. Казкотерапія як один із видів здоров'язберігаючих технологій. Казкотерапія в дитячому садку для батьків. URL: <https://naurok.com.ua/kazkoterapiya-yak-odin-iz-vidiv-zdorov-yazberigayuchih-tehnologiy-kazkoterapiya-v-dityachomu-sadku-dlya-batki-306585.html>, (дата звернення 30.10.2024)
5. Ткач Р.М. 50 цілющих казок для дітей. Київ: Вид-во Ростислава Бурлаки, 2023. 196 с.
6. Філь О.В. Основи кахкотерапії: Методичні рекомендації для студентів. Запоріжжя: ЗНУ, 2010. 78 с.
7. Ягупова Ю.В., Кушнір Ю.В. Психологічні особливості адаптації особистості до екстремальних ситуацій. Вісник студентського наукового товариства ДонНУ ім. Василя Стуса. С. 174 - 177. URL : <https://jvestnik-sss.donnu.edu.ua/article/view/12874/12779>, (дата звернення : 30.10.2024)

ГАЛИНА ГРИГОР'ЄВА – ЕСТОНСЬКИЙ КОМПОЗИТОР З УКРАЇНСЬКИМ КОРИННЯМ

Галина Яремкевич
викладач-методист вищої категорії,
заступниця директора
Скадовської дитячої школи мистецтв,
викладачка Київської дитячої музичної школи №35

Ідея розповісти про композиторку Галину Григорєву виникла після лютого 2022 року. Два роки її музика звучала в голові, думки оформлювалися в речення, емоції не вщухали. І на те є причина. Останнім часом в колі українських мистецьких діячів з'являються ідеї повернення своїх героїв-творців. Такі ідеї часто звучать в пресі, інтерв'ю. Навіть Петра Чайковського дехто вважає українським композитором, бо він має козацьке коріння, походить з роду Чайок, та й в Україні бував частенько. І хоч сам композитор говорив «Я – руський в повному розумінні цього слова», спори з приводу національності композитора продовжують жити. Існують дослідження українського коріння Сергія Прокофєва, бо той народився на Донеччині (там досі є музей його імені). Автор не поділяє таких думок, бо головне – не де ти народився, а ким себе відчуваєш. Саме тому моя розповідь – про Галину Григорєву, композиторку, народжену і виховану в Україні, яка не зрадила її і зараз!

Є композитори, музику яких хочеться слухати в різні періоди життя. Вона заспокоює, в ній знаходиш відповіді на філософські питання, навіть якщо вони не оформлюються в слова, а просто звучать емоціями. Таким композитором для мене стала Галина Григор'єва, музику якої я знайшла на сторінках інтернету і несподівано закохалася. Вікіпедія визначає Галину Григор'єву як українську композиторку яка живе в Естонії (а з недавніх часів у Фінляндії). Вона навчалася у Сімферопольському музичному училищі, де і почала серйозно займатися композицією, потім в Одеській консерваторії в класі професора О.О.Красотова. У 1991 році закінчила Петербурзьку консерваторію. Галина Григор'єва -лауреат премії класика естонської музики Хейно Еллера (2003), двічі лауреат премії естонського фонду «Kultuurkapital» (2003, 2013), стипендіат престижної премії «Ela ja sära» («Живи і сяй», 2007), кавалер державного ордена Білої зірки IV ступеня (2014 року), лауреат премії Спільки композиторів Естонії імені Лепо Сумера (2020). Її музика звучить в Німеччині, Франції, Америці, Голландії та в країнах Балтії, знайомі з її творами і українці.

Неповторний стиль творів Галини Григор'євої робить її особливим явищем в світовому мистецтві. Переплетіння традицій давньої православної музики з сучасним стилем, ретельний вибір засобів вираження і ясність мислення, що характеризують її роботи, служать не тільки для втілення чисто музичних ідей, але і являють собою певну систему моральних уявлень, світогляду. Опора на православний знаменний розспів, поліфонічне мислення, сучасна складна гармонічна мова, неповторні мелодії в яскравому розвитку,

стройність та ясність, архітектурність композиції з кульмінацією у золотому перетину, а також висока духовність - основні риси творів Галини Григор'євої. Провідним жанром творчості композитора є хорові твори, і це не випадково. Адже Галина співпрацює з чудовим естонським філармонічним камерним хором, який є чи не завжди першим виконавцем її творів. Її твори також виконують ансамбль Hortus Musicus (художній керівник Андрес Мустонен), камерний оркестр Камерата Балтика, Державний хор Латвії. Високий рівень майстерності колективів дає повну свободу автору для втілення сміливих ідей, поліфонічних та гармонічних ускладнень, оркестральності звучання, а також, філігранної динаміки. Серед хорових творів слід відзначити твори «Молитва» (інструментальний і хоровий варіант), «In paradisum», Диптих "Не ридай Мене, Мати", Триптих «Натюрморт» на вірші Бродського та окремі хорові композиції. Стиль кожного композитора визначається його неповторністю, оригінальністю, самобутніми рисами, які притаманні тільки йому. Музику Галини Григор'євої важко сплутати з будь-якими сучасними творами. Її вирізняє колористичність, барвистість у поєднанні з імпровізаційністю, легкістю, прозорістю в рамках чіткої форми. Свіжість та оригінальність її музики в маневруванні між атональними та нормативними гармонічними сполуками, цікава вертикаль, яка складається з кількох мелодичних ліній, що є першозначимими. Галина – композиторка мислителька. Її інтелект, надзвичайна жіночність, правдивість та оригінальність мислення особливим способом переплелися у її творіннях. Особливу увагу композиторка приділяє текстам стародавніх псалмів, знаходячи в них мудрість, вічність, правдивість. Будучи віруючою людиною, Галина вважає, що її надихає саме Віра, а мистецтво допомагає робити світ більш досконалим.

В перші дні повномасштабного вторгнення ми зв'язалися з композиторкою, вона висловила всебічну підтримку українському народові, запевнила, що буде молитися своєю музикою до самої перемоги.

*«Я буду молитися своєю
музикою до самої
Перемоги!»*

Галина Григор'єва

А якщо перемога не настане скоро – молитва буде безкінечна. Молитва – саме так називається твір Галини Григор'євої, написаний в 2016 році. Тоді вже йшла війна, але локальна, вже гинули люди. Чи писала вона її про Україну, чи молилася тоді – мені не відомо, але прем'єра цього твору в 2019 році відбулася і в Києві. Цей твір нікого не залишає байдужим, а мені здається не тільки молитвою, але й сповіддю, катарсисом. Я сприймаю його як молитву за Україну, де пройшло дитинство композиторки, де ми разом навчалися в Одеській консерваторії, а це не забувається. Чи з'явилася нова безкінечна Молитва за Україну? Так, з'явилася. В 2022 році був написаний *Angus day*, присвячений подіям російсько-української війни. Твір було виконано в Естонії, всі музиканти мали жовто-блакитну стрічку на одязі. Так вони однозначно висловили підтримку батьківщині естонської композиторки українського походження Галини Григор'євої. Я думаю, ми почуємо цей твір. А зараз пропоную послухати Молитву. То ж нехай сьогодні вона звучить як молитва за Україну <https://www.youtube.com/watch?v=Ziv6b8GqH2Q>.

Фото Галини Григор'євої